

Politika Notu:

**COVID-19 Salgınının
Çocuklar Üzerindeki
Etkileri**

15 Nisan 2020

Yönetici Özeti

Çocuklar; COVID-19 salgınının mağdurları gibi görünmeseler de salgının en büyük mağduru olma tehlikesi ile karşı karşıyalar. COVID-19 salgını, çocukların sağlığı üzerinde, en azından bugüne kadar, büyük bir etki yaratmasa da kriz, çocukların esenliğini ciddi ölçüde etkiliyor. Her yaştan ve tüm ülkelerden çocuklar, krizin sosyo-ekonomik etkilerine maruz kalmakta ve bazı durumlarda, yarardan çok zarar veren, hafifletici tedbirlerden etkilenmektedirler. COVID-19, evrensel bir kriz ve bu krizin bazı çocuklar üzerindeki etkileri ömür boyu sürecek.

Öte yandan, bu salgının zararlı etkileri eşit bir şekilde dağılmış değil. Salgının etkilerinin, yoksul ülkelerde, ve yoksul mahallelerde yaşayan çocuklara ile hâlihazırda dezavantajlı durumda bulunan kişiler üzerinde daha fazla zarar vermesi bekleniyor.

Çocuklar, bu krizden üç nedenden ötürü etkileniyor: doğrudan virüsün bulaşması, salgını durdurmaya yönelik tedbirlerin kısa vadeli sosyo-ekonomik etkileri ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini uygulama sürecindeki gecikmenin uzun vadedeki olası sonuçları.

Tüm bunlar, çocukları çeşitli şekillerde etkileyebilir, örneğin:

- > Yoksullaşma:** 2019'da hâlihazırda aşırı yoksulluk içinde yaşayan 386 milyon çocuğa ilaveten, bu yıl, tahmini hesaplamalara göre, 42 ila 66 milyon çocuk daha, kriz nedeniyle aşırı yoksullaşabilir.
- > Eğitim krizinin şiddetlenmesi:** 188 ülkede okulların kapatılması, 1,5 milyarı aşkın çocuğu ve genci etkiledi. Bu durumun, yeni neslin eğitime ve insan sermayesinin gelişimine ne ölçüde zarar vereceğini hesaplamak güç. Dünya genelindeki ülkelerin üçte ikisinden fazlası, ulusal ölçekte uzaktan eğitim platformlarını uygulamaya koysa da, düşük geliri ülkeler arasında bu oran sadece yüzde 30. Bu krizden önce, dünya üzerindeki gençlerin neredeyse üçte biri, dijital olarak dışlanmış durumdaydı.
- > Çocukların hayatını ve sağlığını tehdit eden tehlikeler:** Küresel ekonomik gerileme sonucunda ailelerin yaşadığı maddi zorluklar, 2020 yılında yüz binlerce çocuğun ölümüne neden olabilir. Sadece bir yıl içinde, son birkaç yılda bebek ölümlerinin azaltılması konusunda kaydedilen ilerleme, tersine dönebilir. Üstelik bu kaygı verici rakamlar hesaplanırken kriz nedeniyle aksayan hizmetler dikkate alınmamış; sadece ekonomiler ve bebek ölüm hızı arasındaki mevcut ilişki yansıtılmaktadır. Dolayısıyla, etki, büyük ihtimalle olduğundan daha az hesaplanmıştır..

143 ülkede okul yemekleri sayesinde güvenli ve besleyici gıdalara erişebilen 368,5 milyon çocuk, artık farklı besin kaynakları aramak zorunda olacağından kötü beslenme oranlarında da artış beklenmektedir. Bu durumun çocukların beslenmesinin yanı sıra, ruh sağlığı ve esenliği üzerindeki etkileri de azımsanmayacak bir düzeyde. Mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş çocukların yanı sıra, alıkonulmuş çocuklar ve devam eden çatışma durumlarında yaşamını sürdüreni çocuklar özellikle kırılgan bir durumdadır.

Çocukların güvenliğiyle ilişkili riskler:

Sokağa çıkma kısıtlamaları ve evde kalma tedbirleri, çocukların şiddete ve istismara tanık olma veya maruz kalma ihtimalini beraberinde getirmektedir. Çatışma ortamlarında yaşayan çocukların yanı sıra, mülteci ve göçmen kampları gibi sağlıksız ve kalabalık koşullarda yaşayanlar da ciddi bir risk altındadır. Çocukların uzaktan eğitim için çevrimiçi platformlara ihtiyaç duyması; çevrimiçi ortamda uygunsuz içeriğe maruz kalma ve kötü niyetli kişiler tarafından hedeflenme riskini de artırmıştır.

Bu politika notunda, yukarıda söz edilen etkiler, daha kapsamlı bir şekilde analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra aşağıda belirtilen üç öncelik de dâhil olmak üzere, devletler ve politika yapıcılar tarafından acilen ve kesintisiz şekilde atılması gereken bir dizi adım tespit edilmektedir.:

- **Düşük gelirli ülkelerde ve toplumlarda sokağa çıkma kısıtlamalarının ve standart fiziksel mesafe uygulamasının etkisini hafifletmek ve kırılgan çocuklara erişmeye yönelik sosyal koruma programlarını yaygınlaştırmak amacıyla bir dizi müdahale arasında yeni bir denge kurulmalıdır.**

- **Çocuk merkezli hizmetlerin sürekliliği, başta eğitim, beslenme programları, bağışıklık, anne ve yenidoğanlara yönelik hizmetler ve toplum temelli çocuk koruma programları olmak üzere hizmet ve programlara eşit erişim sağlanmasına özel önem verilmek suretiyle, önceliklendirilmelidir.**
- **Ailelere ve bakım veren kişilere, çocuklarla salgın hakkında nasıl konuşulması gerektiği, kendi ruh sağlıklarını ve çocuklarının ruh sağlıklarını nasıl koruyacakları dahil uygulamaya dönük destek sağlanmalı ve çocukların eğitimine yardımcı olacak destekleyici araçlar sunulmalıdır.**

Yukarıdaki öncelikler kapsamında mülteciler, yerinden edilen kişiler, evsizler, göçmenler, azınlıklar, gecekondü mahallerinde yaşayan, engeli olan, sokakta yaşayan ve/ya çalışan, mülteci kamplarında yaşayan ve kurum bakımındaki çocuklar da dahil kırılgan çocuklar yönelik özel tedbirler alınmalıdır.

Şimdi hem çocuklar hem de tüm insanlık için uluslararası dayanışmayı hızlandırmamızın, yeni nesilleri yetiştirme ve yeni nesillere yatırım yapma şeklimizde köklü bir dönüşüm başlatmak için atılması gereken adımları atmanın tam zamanı.

Kuruluşlarımız, fonlarımız, programlarımız ve sekreterliklerimiz dâhil, Birleşmiş Milletler sistemi olarak tüm ortamlarda çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve bütün devletleri ve toplumları desteklemeye hazırız.

1. COVID-19 salgınının çocukları etkileme yolları

COVID-19 salgını; İkinci Dünya Savaşı'ndan ve Birleşmiş Milletler'in kuruluşundan bu yana, dünyanın karşı karşıya kaldığı en büyük sınav.

Dünya çocukları üzerindeki etkisini anlamak adına salgının, çocukların hayatı üstündeki etkisini üçe ayırmak mümkün:

İlk olarak, virüsün bulaşması suretiyle doğrudan etkiler.

Çocuklarda, en azından şimdiye kadar, hastalığın şiddetli belirtileri neyse ki pek görülmemiştir. Bu tür şiddetli belirtiler, yaşlılar arasında daha yaygındır. Hastalığa yakalanarak hastaneye yatırılan ve hayatını kaybeden çocuk vakaları kaydedilmiştir; ancak bunlar istisnai vakalardır ve çoğu zaman daha önceki kronik rahatsızlıklarla ilişkilidir. Çocukların COVID-19 nedeniyle, anne ya da babalarını, bir aile üyesini veya bakım veren kişiyi trajik bir şekilde kaybetmesi çok daha yaygın bir durumdur. Bu tür kayıpların çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri göz ardı edilmemelidir.

İkinci olarak, virüsün sosyoekonomik etkilerini ve salgını kontrol etmek için alınan önlemler de çocukların hayatını etkiler.

Hastalığa yakalanan çok sayıda kişinin tedaviye ihtiyaç duyması nedeniyle sağlık sistemlerinin kapasitesi zorlanmakta ve dolayısıyla çocuklar ve hamile kadınlar, sağlık ve bakım hizmetlerine daha az erişebilmektedir.¹

Saha çalışanlarının çocukları da çocuk bakımıyla ilgili alternatif düzenlemelere ayak uydurmak

zorunda kalmıştır. Silahlı çatışma bölgelerinde yaşayan ve hâlihazırda sağlık hizmetlerine erişme konusunda güçlük çeken çocuklar; sağlık sistemlerinin ağır bir yük altında ezilmesi nedeniyle, sağlık hizmetlerinden hiç faydalanamayabilir. Sosyal mesafe uygulamaları, sokağa çıkma yasakları, hareket kısıtlamaları, sınırların kapatılması ve gözetim stratejileri de çocukları çeşitli şekillerde etkilemektedir. Eğitim hizmetleri, beslenme programları, anne ve yenidoğan sağlığı hizmetleri, bağışıklama hizmetleri, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri, HIV tedavisi, alternatif bakım tesisleri, toplum temelli çocuk koruma programları ve engeli olanlar ve istismar mağdurları da dâhil olmak üzere tamamlayıcı kişisel sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyan çocuklara yönelik vaka yönetimi hizmetleri genellikle kısmen veya tamamen durdurulmuştur. Salgının etkileri, fiziksel sağlığın ötesine de uzanır. Salgın; aşağıdaki bölümde incelediğimiz üzere, çocukların ruh sağlığı, sosyal gelişimleri, güvenlikleri, mahremiyetleri, ekonomik güvenlikleri vb. üzerinde derin etkilere sahiptir. Mülteci kamplarında yaşayan çocuklar veya diğer kalabalık koşullarda yaşayan çocuklar, özellikle dezavantajlı bir konumdadır. Çocuklar, bu salgının **ön plandaki mağdurları gibi görünmeseler de salgının çocuklar açısından oluşturduğu geniş kapsamlı riskler korkutucudur. Bu riskler; toplumlar üzerinde kalıcı etkiler bırakan, ağır sonuçlar doğurabilir.**

¹ Bkz.: COVID-19 Salgınının Kadınlar Üzerindeki Etkisine İlişkin BM Politika Notu

Üçüncü olarak, virüs ve virüse yönelik müdahaleler; Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak ve tüm çocuk haklarını hayata geçirmek için yürütülen uzun vadeli çabaları etkileyebilir.

Bu krizden önce, her beş saniyede bir 15 yaşından küçük bir çocuğun yaşamını yitirdiği, her beş çocuktan birinin yetersiz beslendiği, (bodurluk), 10 yaşındaki çocukların %53'ünün (yoksul ülkelerde her beş çocuktan yaklaşık dördü) basit hikâyeleri okuyup anlayamadığı, ve 5 yaşın altındaki dört çocuktan birinin nüfus kaydının olmadığı, çocuklara yeterli bakım sağlamaktan uzak bir dünyada yaşıyorduk. Mevcut kriz uzadıkça, krizin çocuklar üzerindeki etkileri de daha büyük olacaktır.

Zira ekonomiler zorluklarla mücadele ederken ve hükümetler harcamalarını kısarken kriz nedeniyle bu rakamların daha da artması muhtemeldir. Devam eden çatışma durumlarında, salgın ya da salgına yönelik müdahaleler, cinsel sömürü ve kaçırma ve çocukların silah altına alınmasına ya da girmesine yol açan faktörleri de arttırabilir **Halk sağlığıyla ilgili acil bir durum olarak başlayan bu kriz; küresel kalkınmanın ve yeni neslin geleceğini test eden zorlu bir sınav hâline gelmiştir.**

Salgının çocuklar üzerindeki genel etkisi, yukarıda açıklanan üç yolun ortak etkilerini yansıtmakta ve aşağıdaki bölümde bu konu ele alınmaktadır.

2. COVID-19'un etkileri: boyutlar ve ölçek

Salgın, çocukları çeşitli yollarla etkileyebilmektedir. Dolayısıyla salgının gençler üzerindeki etkileri çok boyutludur. Bu etkiler, dört gruba ayrılabilir: 1) yoksullaşma 2) eğitim 3) sağlık ve hayatta kalma ve 4) güvenlik.

Etkilerin nihai boyutuna ilişkin bir hesaplama yapmak için henüz çok erken olsa da ve politika yapımcıların kararları, krizin boyutları konusunda önemli bir rol oynayacak olsa da ilk etapta bazı tahminler ve referans alınabilecek noktalar sunmak mümkündür.

1. Yoksullaşma

Hayatları kurtarmak ve salgının yayılmasını önlemek için uygulanan sosyal mesafe önlemleri ve sokağa çıkma kısıtlamaları sonucunda, tüm büyük ekonomilerin ekonomik faaliyetlerinde ciddi bir düşüş yaşanmıştır ve bunun sonucunda küresel bir durgunluk söz konusudur.

Ekonomik durgunluğun ne kadar ciddi boyutlara ulaşacağı henüz bilinmemekle birlikte, sosyoekonomik etkileri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir [sosyoekonomik etki başlıklı politika notu]². IMF³ tarafından yapılan tahmini hesaplamalara göre, 2020'de küresel gelirden yüzde 3 oranında daralma olacaktır. Bu tahmin, salgının, bu yılın ikinci yarısında etkisini yitireceği varsayımına dayanmaktadır. Öte yandan, gelişmekte olan ekonomilerden

sermaye çıkışları yaşanması bir dizi ülkeyi iflasa sürüklediği takdirde, zaten ağır olan bu durum daha da kötüleşebilir.

Hane düzeyinde gelir kayıpları, dünya genelinde çocuklarla birlikte milyonlarca hanenin geçim kaynağını tehdit etmektedir. IMF'in iyimser senaryosundan alınan tahminler, IFPRI (Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü) yoksulluk modeli için girdi olarak kullanıldığında ve salgın öncesi olası senaryolarla karşılaştırıldığında,⁴ bu yıl **aşırı yoksul (günde \$1,90 dolardan az gelir, satın alma gücü paritesine göre) kişi sayısının 84 milyondan 132 milyona çıkacağı öngörülmektedir ve veriler, yoksullaşan kişilerin hemen hemen yarısının çocuk olduğuna işaret etmektedir.**

Bu ilk tahminlerde, sadece küresel ve ekonomik gerilemenin yoksul haneler üzerindeki olası etkileri yansıtılmaktadır. Hanelerin geçimini sağlayan kişilerin normal geçim kaynaklarını geride bırakıp köydeki evlerine göç etme ya da bir barınakta konaklamak zorunda kalma ihtimalinin yerel etkileri göz ardı edilmektedir. Bangladeş'in orta kesimindeki Hrishipara mahallesinden 60 düşük gelirli hanenin mali defterleri/kayıtları incelendiğinde, sokağa çıkma tedbirleri uygulandığından bu yana hanelerin günlük gelirlerinin ani bir şekilde düştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 1).⁵ Tarihsel olarak bu tür şoklar, hanelerde genelde orantısız bir şekilde kız çocuklarını etkilemektedir.

Hane düzeyinde bu türden gelir şokları sadece geçici bir süre için yaşansa bile, çocuklar, özellikle de varlıklı olmayan yoksul hanelere mensup çocuklar üzerinde yıkıcı etkiler yaratabilir.

2 Shared responsibility, global solidarity: UN Report on responding to the socio-economic impacts of COVID-19

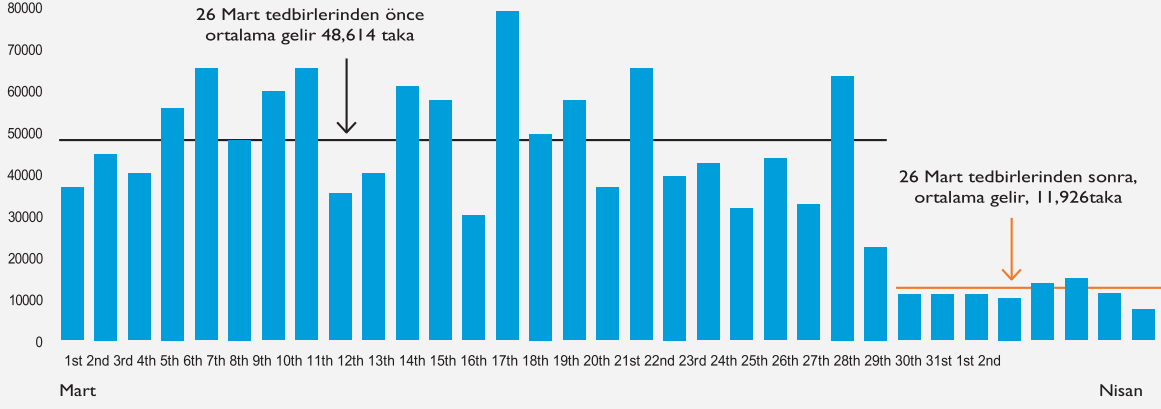
3 World Economic Outlook 2020

4 IFPRI, 2020

5 Hrishipara Daily Diaries, 2020

ŞEKİL 1: HRISHIPARA'DA GÜNLÜK MALİ KAYITLAR

Bangladeş'te 60 düşük gelirli hanenin ortak ve toplam günlük geliri (yurtdışından gelen ödemeleri ve sosyal yardım ödemelerini de içerir)

Pek çok ülkede, hanelerin gelir kaybını telafi etmek için sosyal yardım programlarının hızla yaygınlaştırıldığı görülmüştür. 10 Nisan itibarıyla, **126 ülkede sosyal koruma tedbirleri uygulamaya konulmuş ya da yeniden düzenlenmiştir. Bunların 83'ünde ailelere ve çocuklara destek sağlanmaktadır.**⁶ Bununla birlikte, etkilenen ailelerin ve kaybedilen gelirin kapsamı tam olarak bilinmemekte. Şu an uygulanan kısıtlamaların ve tedbirlerin ne kadar süreceğine ilişkin belirsizlik devam ediyor. İleride olası COVID-19 salgınlarına müdahale olarak sokağa çıkma kısıtlamalarını tekrar uygulanma ihtimali de belirsizliğini sürdürüyor.

2. Eğitim

Tüm dünyada okulların kapatılması, tarihte daha önce örneği görülmemiş bir durumdur. **188 ülkede okulların kapatılması, 1,5 milyarı aşkın çocuğu ve genci etkilemiş durumdadır** (bkz. Şekil 2).⁷ Daha önceki hastalık salgınlarının aksine, okullar, salgın yayılmadan önce, tedbir almak amacıyla kapatıldı: 27 ülkede daha virüsle ilgili herhangi bir vaka kaydedilmeden önce okullar kapatılmıştır.⁸ Birçok ülkede

okulların kapalı kaldığı sürenin uzatılması planlanmış, en az 58 ülkede ve bölgede sınavlar ertelenmiş veya yeniden planlanmış, 11 ülkede ise sınavlar tamamen iptal edilmiştir.⁹

Bu durumun, yeni neslin eğitimi ve insan sermayesinin gelişimi açısından oluşturabileceği kayıpları hesaplamak güç. Bu kayıpları azaltmak amacıyla, birçok okul, öğrencilerine uzaktan eğitim olanakları sunmaktadır. Öte yandan, bu seçeneğe, yalnızca bazı kişiler erişebiliyor. Ülkelerin üçte ikisinden fazlasında ulusal uzaktan eğitim platformu uygulamaya konulmuş olsa da, düşük gelirli ülkelerin sadece yüzde 30'unda böyle bir uygulama bulunuyor.¹⁰ Kız çocuklarının dijital teknolojiye erişiminin erkek çocuklara kıyasla daha az olması, kız çocuklarının çevrimiçi eğitim hizmetlerine erişim ve katılım düzeylerini azaltabilir.¹¹ Sınırlı altyapıya sahip olan ve internet erişimi olmayan kamplarda ve gayri resmi yerleşim yerlerinde yaşayan çocuklar bu durumdan özellikle etkilenebilir. Sokağa çıkma yasakları ve hareket kısıtlamaları; çatışma bölgelerindeki tarafları okul tesislerini ve hastaneleri işgal etmeye, yağmalamaya veya yok etmeye itebilir; boş okullar askeri amaçlarla kullanılabilir.

6 Gentilinet ve ark.,2020

7 UNESCO,2020

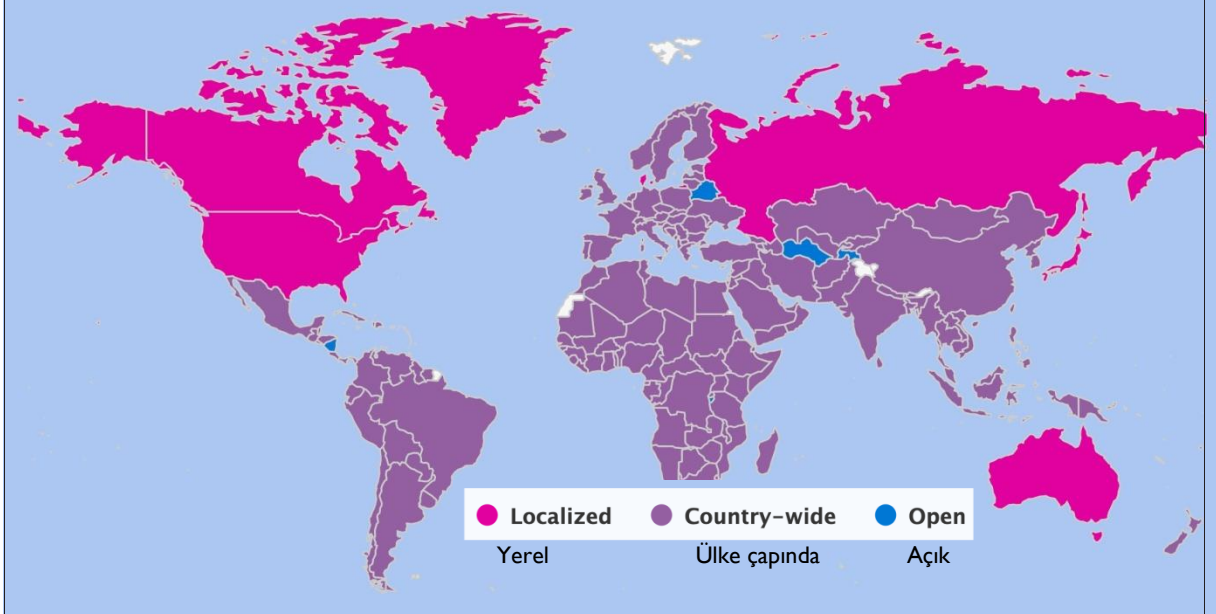
8 CGD, 2020

9 UNESCO,2020

10 UNESCO,2020

11 <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/FactsFigures2019.pdf>

ŞEKİL 2: OKULLARIN KAPATILDIĞI YERLER (KAYNAK: UNESCO)

Bu haritada kullanılan sınırlar, isimler ve ifadeler; Birleşmiş Milletler'in resmi onayına ya da kabulüne işaret etmez.

Özellikle engeli ve özel ihtiyaçları olan çocuklara uzaktan eğitim programlarıyla erişmek güçtür. Uzaktan eğitimin kalitesi ve erişilebilirliği, hem ülkeler arasında hem de ülkeler içinde büyük farklılıklar gösterebilir. Sadece 15 ülkede, uzaktan eğitim birden fazla dilde verilmektedir.¹²

Salgın nedeniyle okulu bırakan çocuklar, daha büyük kayıplarla karşılaşacak. Okullar ne kadar uzun süre kapalı kalırsa ve salgın nedeniyle yaşanan ekonomik daralma ne kadar büyük olursa bu ihtimal de o kadar artacaktır. Kenya'da HIV ile ilgili deneyimler, anne ya da babasını kaybeden çocukların okula dönme ihtimallerinin azaldığını göstermektedir.¹³ Çatışmaların devam ettiği durumlarda, artık okula devam etmeyen çocuklar, silahlı kuvvetlere veya gruplara katılmaya daha kolay teşvik edilebilir ve dolayısıyla şiddet döngüsü devam edebilir.

3. Hayatta kalma ve sağlık

Bugüne kadar COVID-19 salgının çocukların sağlığı üzerindeki doğrudan etkileri, diğer yaş gruplarına göre çok daha hafif olmuştur. Çin ve ABD'de gözlenen vakalardan elde edilen ön veriler, belirti gösteren çocukların hastaneye yatma oranlarının, orta yaşlılara kıyasla 10 ila 20 kat, yaşlılara kıyasla ise 25 ila 100 kat daha düşük olduğunu göstermektedir.¹⁴ Hastaneye yatırılan hastalar arasında, çocuklar, kritik sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyma ihtimali en düşük olan gruptur. Tahmini hesaplamalara göre, Çin'de hastalık belirtileri gösteren ve hayatını kaybeden çocukların oranı 25.000'de 1'dir. Bu oran, orta yaşlılar arasındaki orana kıyasla 30 kat ve yaşlılara kıyasla 3000 kat daha düşüktür. Mevcut veri kümelerinin sınırlı kapsamı ve çeşitli bağlamlar göz önüne alındığında, bu verilerden çıkarımlar yapılırken son derece dikkatli olmak gerekir.

12 CGD, 2020

13 Evans ve Miguel, 2013

14 Verity et al., 2020; CDC, 2020; CDC, 2020. See also Stoltenberg, 2020

Virüsün epidemiyolojik etkisinin zaman içinde ve farklı bağlamlarda çeşitlilik göstermesi beklenebilir.

COVID-19'un doğrudan etkisinin aksine, çocuk sağlığı üzerindeki dolaylı ve daha geniş kapsamlı etkileri ciddi bir düzeydedir. Hane gelirinin azalması yoksul aileleri, temel sağlık ve gıda harcamalarını kılmaya zorlar. Gelişmekte olan ülkelerde GSYİH büyümesi ile bebek ölüm hızı arasındaki tarihsel ilişki ve küresel ekonomik büyümeye ilişkin IMF tahmininden tekrar yararlandırıldığında ve salgın öncesi olası senaryoyla kıyaslandığında¹⁵, **2020'de yüzbinlerce çocuğun daha ölebileceği** söylenebilir. Bu da, sadece tek bir yılda, **bebek ölümlerini azaltma konusunda son 2-3 yılda elde edilen ilerlemeyi tersine çevirebilir.**

Bu tahminler, sadece bu yılki küresel durgunluğun çocuk sağlığı üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır ve salgın nedeniyle doğrudan kesintiye uğrayan sağlık hizmetleri hesaba katılmamaktadır. Bu kapsamda doğum öncesi bakım hizmetleri, doğumda nitelikli personel mevcudiyeti ve zatürree tedavisi de dâhil olmak üzere temel üreme sağlığı, anne, yenidoğan ve çocuk sağlığı hizmetlerine erişim de azalır. Bunun yanı sıra, çocuk felci aşısı kampanyalarının durdurulması da söz konusudur. Bu durum, bu vahşi virüsün görüldüğü son iki ülke olan Afganistan ve Pakistan'da virüsü ortadan kaldırmak ve Afrika, Doğu Asya ve Pasifik'te aşından türetilen virüs salgınlarıyla başa çıkmak için son yirmi otuz yıldır verilen mücadeleleri baltalayabilir. Buna ek olarak, **23 ülkede kızamık aşısı programları da durdurulmuştur. Bu programlar, 9 yaşına kadar olan, toplam 78 milyondan fazla çocuğu hedeflemekteydi.**¹⁶ Öte yandan HIV virüsü taşıyan çocuklar da dâhil olmak üzere kronik hastalığı olan çocukların ve ergenlerin ilaca ve sağlık hizmetlerine erişimi de azalabilir.

Çocukların beslenmesi hayati önem taşıyan bir konudur. 143 ülkede 368,5 milyon çocuk, normalde okul yemekleri vasıtasıyla günlük besin kaynaklarını temin ederken artık başka kaynaklar aramak zorundadır.¹⁷ Hanelerin karşı karşıya olduğu ekonomik şok, bu zorluğu daha da arttırmaktadır. Bu da çocukların, hamile kadınların ve emziren annelerin beslenmesini olumsuz yönde etkileyecektir. Buna ek olarak, aceleyle uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları, gıda tedarik zincirlerini ve yerel gıda pazarlarını bozma riski taşır. Bu etkiler hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulmadığı takdirde, gıda güvenliği açısından ciddi sonuçlar doğurabilir.

Okulların kapalı kalması ve bu durumun kız çocuklarının okulu bırakmasına neden olması halinde, gelecek yıl içerisinde ergen hamileliklerinde artış görülmesi beklenmektedir. Afrika'da ergen hamileliğinin yaygınlığı ve belirleyici faktörlerine dair yakın zamanda gerçekleştirilen bir meta analizde, okul dışı ergen kız çocuklarının okula devam eden kız çocuklarına kıyasla çocuk sahibi olma olasılığının iki kat fazla olduğu bulunmuştur.¹⁸

Dışarı çıkma yasakları su, sanitasyon ve hijyen (WASH) hizmetlerinin de kesintiye uğraması riskine yol açarak, su kaynaklı hastalıklar nedeniyle çocukların sağlığına yönelik tehlikelerin artmasına neden olabilir. WASH hizmetlerinin yetersizliğinden kaynaklı ishaller hastalıklar nedeniyle her gün 700'ü aşkın çocuk hayatını kaybetmektedir.¹⁹ Var olan hizmetlerin çökmesi halinde bu sayıda keskin bir artış görülebilir. Enfeksiyonu önleme ve COVID-19'un yayılımını kontrol altına alma noktasında hijyenin kritik rol oynadığı düşünülürse bu durum daha da ürkütücü bir hal almaktadır.

Sosyal mesafe tedbirleri ve hareket kısıtlamalarının çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkileri de bir diğer endişe konusudur. Çocuklar bugün salgının hayatları ve toplumları üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili kaygılarla yüzleşmekte ve gelecekle ilgili belirsizlik yaşamaktadır. Zira günümüzün olağandışı koşullarının ne kadar süreceği ve salgının nasıl sonlanacağı bilinmemektedir. Aşırı boyutlarda yoksunlukla karşılaşan çocukların yaşadığı akut stres, bilişsel gelişimlerine zarar vererek uzun süreli ruh sağlığı problemlerine neden olabilir.

¹⁵ Baird ve ark.,2011

¹⁶ UNICEF,2020

¹⁷ WFP, 2020

¹⁸ Kassa ve ark.,2018

¹⁹ data.unicef.org

4. Güvenlik

Pek çok çocuk için ev, güvenlik ve emniyet kaynağını temsil eder. Bununla birlikte azınlıklar için ne yazık ki durum bunun tersidir. Bakım verenlerin uyguladığı şiddet, çocukların karşılaştığı en yaygın şiddet biçimidir.²⁰ COVID-19'un kadınlar üzerindeki etkisi hakkındaki politika notunda etraflıca ele alındığı üzere, pek çok ülkede aile içi şiddet oranlarının arttığı düşünülmekte²¹ ve genellikle çocuklar da bu duruma tanık olmaktadır. Ailelerin evde kapalı kaldığı ve yoğun stres ve kaygı yaşadığı bu dönemlerde bu gibi şiddet eylemlerinin yaşanması daha olasıdır. **Dünya genelindeki tüm çocukların yüzde 60'ı, tam veya kısmi karantina tedbirlerinin uygulamada olduğu ülkelerde yaşamaktadır**²².

Karantina tedbirleri ne yazık ki çocuk istismarcılarının çocuklara zarar vermesi için fırsat yaratmaktadır. Çocuklar çoğunlukla bu gibi korkunç eylemleri ihbar edebilecek bir pozisyonda değildir. Özellikle de ihtiyaçların arttığı böyle bir dönemde, çocukların artık evde yaşanan olayları öğretmenlerine bildirme imkânı da bulunmamaktadır. Ayrıca çocuklara yönelik sosyal çalışmalar ve bunlarla ilgili hukuki ve koruyucu hizmetler de askıya alınmış veya kapsamı daraltılmıştır. Çocukların uzaktan eğitim için çevrimiçi platformları kullanma gerekliliği ise uygunsuz içeriklere ve pedofiliye maruz kalma risklerini arttırmaktadır. Artan dijitalleşme, çocukların zarar görme riskine karşı kırılganlıklarını şiddetlendirmektedir.

Okulların kapalı olması ve ekonomik sıkıntılar bir araya gelince, bazı çocuklar

okulu bırakmak zorunda kalmaktadır. Yüksek riskli ülkelerde ise bu durumun çocukları çocuk işçiliğine, çocuk asker olmaya ve çocuk evliliğine itmesi beklenmektedir. Ebeveyn bakımı altında olmayan çocuklar sömürüye ve başka olumsuz başa çıkma yöntemlerine karşı özellikle dezavantajlı bir konumdadır.

Sınırlama ve hafifletme tedbirlerinin iyi planlanmaması ve doğru uygulanmaması da çocukların güvenliği ve haklarının ihlaliyle ilgili risklerin artmasına neden olmaktadır. Bu durum özellikle en kırılgan kişilere yönelik bakım tedbirlerinin de aynı anda uygulamaya konmaması halinde geçerlidir. İşletmelerin zorunlu olarak kapatılması, sokağa çıkma yasakları ve hareket üzerindeki kısıtlamalar, mülteci kamplarının ve yatılı kurumların aniden kapanmasına yol açarak çocuklar da dâhil olmak üzere, gecekondu mahallelerinde yaşayan kişilerin dağılmasına neden olmuştur. Karantina ve sosyal mesafe tedbirlerinin uygulanması ve COVID-19 ile temas eden kişilerin izlerinin sürülebilmesi için kullanılan gözetim araçlarının, bazı ülkelerde virüsün yayılımının kontrol altına alınmasında güçlü bir araç olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte bu uygulamaların zaman zaman çocukların mahremiyet haklarını ihlal ettiği görülmüştür. Enfekte çocukların kişisel bilgilerinin veya kimliklerini tespit etmeye yetecek bilgilerin halkla açık bir şekilde paylaşılması da buna dâhildir. Bu yaklaşımlar, geri kazanımı güç olan yasal güvencelerin ve hakların kaybedilmesine yol açabilir.

²⁰ UNICEF, 2017

²¹ COVID-19'un Kadınlar Üzerindeki Etkisi Hakkındaki BM Politika Notu

²² Tam veya kısmi karantina uygulanan ülkelere ilişkin veriler için bkz. acaps.org; çocuk nüfusuna ilişkin veriler için bkz. population.un.org

3. COVID-19'un orantısız etkileri

COVID-19'un yoksulluk, hayatta kalma oranı, sağlık, eğitim ve güvenlik açısından çocuklar üzerindeki etkileri çok geniştir. Bununla birlikte, bu etkilerin dağılımı eşit değildir. Hafifletici tedbirlerin yokluğunda, bazı çocuklar çok büyük bedeller ödemek zorunda kalmaktadır. Salgının çocukların hayatları üzerindeki nihai etkileri değerlendirilirken, bu etkilerin zamanlaması ve süresi de kritik etkenler olmaktadır.

Salgının Farklı Çocuk Grupları Üzerindeki Etkileri

Son derece büyük eşitsizliklerle şekillenen bu çağda, COVID-19 salgını esas itibarıyla eşitsizliğe yol açan bir olaydır. Bu salgının etkilerinin en çok, en yoksul ülkelerde yaşayan çocuklara ve en yoksul hanelerde yaşayan kız çocuklarına zarar vermesi beklenmektedir. Bu durum, kimsenin geride bırakılmamasına yönelik Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin temelini oluşturan ilkeler açısından muazzam bir güçlük teşkil etmektedir.

Düşük gelirli ülkeler ile çatışmaların sürmekte olduğu ülkelerde üretim faaliyetlerinin büyük bir bölümü kayıtdışı sektörde gerçekleşmektedir ve bu ülkelerin sosyal koruma sistemleri zayıftır. Dolayısıyla bu ülkelerin, salgının yol açtığı küresel durgunluğun ve işletmeleri bölgesel olarak kapatma uygulamalarının yaratacağı etkilere dayanma kabiliyeti de daha az olacaktır. Yine bu ülkelerde karmaşık uzaktan eğitim çözümlerinin yaygınlaştırılması için gerekli altyapı bulunmamaktadır. Ayrıca sağlık sistemleri daha

zayıf, sosyal hizmetlerde çalışan kişi sayısı daha az ve WASH hizmetlerine erişim daha güç olmaktadır. Bu ülkeler küresel bağışıklıktan da uzak kalmaktadır. Yoksul hanelerin gelir kaynakları daha güvensiz olup bu haneler daha az varlık sahibidirler. Sağlık hizmetlerine erişim olanakları daha az, eşlik eden hastalıklar daha fazladır. Ayrıca, televizyon, radyo ve çevrimiçi araçlar gibi, uzaktan eğitime bağlanabilmelerini sağlayacak imkânları daha az olup çocuklarını okuldan alma olasılıkları daha yüksektir.

Dünyanın en yoksul çocukları hâlihazırda istikrarsız bir yaşam sürmektedir. Dolayısıyla, salgının yaşamları üzerindeki geniş etkileri, hayatta kalma ve gelişme imkânları bakımından gerçek bir tehdit yaratmaktadır. Bu nedenle, yoksul haneleri geçimlerini sürdürme olanaklarından yoksun bırakmamak ya da kayıplarını telafi etmek ve bu hanelerin ve çocuklarının hayatlarını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu gıda pazarlarını güvence altına almak için, sosyal mesafe ve karantina stratejilerinin düşük gelirli ortamlara göre uyarlanması kritik önem taşır.

Kırılgan çocuklar

Yoksul çocuklara ek olarak, salgından yüksek düzeyde etkilenme riski bulunan ve korunmalarına özel önem gösterilmesi gereken başka kırılgan çocuk grupları da mevcuttur.²³

Dünya genelinde bir milyar insan gecekondu mahalleri, kayıtdışı yerleşim yerleri ve elverişsiz şartlarda bulunan konutlarda yaşamını sürdürmektedir.²⁴

²³ UNICEF, 2017

²⁴ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/goal-11/>

Evlerinde genellikle çeşme suyu ve el yıkama alanları bulunmadığı için ortak kullanılan sanitasyon alanlarına bağımlı olan bu insanlar için, standart fiziksel mesafe ve karantina tedbirleri, salgının yayılmasını hızlandırma riski taşımaktadır. Yine bu tedbirlerin, söz konusu insanların geçim kaynaklarını ortadan kaldırarak çocukları açısından şiddetli etkiler doğurma riski de mevcuttur. Getirilen hareket kısıtlamaları ve fiziksel mesafe tedbirleri, bu ve diğer kırılgan çocuklara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin üstünün örtülmesine neden olabilir.

Dünyadaki 13 milyon mülteci çocuk arasından, kamplarda ve kalabalık yerleşimlerde yaşayanlar da benzer sorunlarla karşı karşıyadır. Dünya genelindeki bir milyon sığınmacı çocuk ve ülke içinde yerinden edilmiş 17 milyon çocuk da dâhil olmak üzere bu çocuklar, sosyal koruma sistemlerinin dışında kalma ve daha güvenli bir duruma ulaşmalarına engel olabilecek hareket kısıtlamalarından olumsuz etkilenme olasılığı en yüksek çocuklardır.

Sosyal mesafe ve karantina tedbirleri kapsamında askıya alınan yüz yüze hizmetlere –sağlık, eğitim ve koruma hizmetleri dâhil– en çok ihtiyaç duyanlar, engelli çocuklardır. Ayrıca bu çocukların uzaktan eğitim çözümlerinden faydalanma olasılıkları da çok düşüktür.

Çocuk göçmenler dâhil, kurum bakımı altında olan veya alıkonulan çocuklar ise farklı türde bir kırılganlıkla karşı karşıyadır. Kriz zamanlarında bakımlarının kesintisiz devam etmesi kolayca tehlikeye girebilmektedir.

Devam eden çatışmaların sürdüğü yerlerde yaşayan çocuklar da acil desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu ortamlar üzerindeki yetki tartışmaları, virüsün yayılmasını kontrol altına almaya ve azaltmaya yönelik tedbirlerin uygulanması bakımından son derece bariz sorunlar doğurmaktadır. Karantina tedbirleri, çocukların güvensiz durumlar içerisinde kapana kısılması riskini beraberinde getirmektedir.

Uzun vadeli etkiler

Bu krizin çocuklar üzerindeki nihai etkisi, salgının ne kadar süreceğine bağlıdır. Virüsü sınırlandırmak için verilen mücadelenin uzun sürmesi, sebep olduğu acıları uzatmakla kalmayacak, aynı zamanda çocuklar üzerinde kalıcı veya uzun süreli etkiler bırakma olasılığını da beraberinde getirecektir.

Örneğin, ekonomik faaliyetlerin askıya alınma süresi uzadıkça “kaldığı yerden devam etme” olasılığı da o kadar düşük olacaktır. Hane düzeyinde ise, ekonomik sıkıntı çeken ailelerde evin geçimini sağlayan kişinin işini kaybettiği veya hayatta kalmak için mal varlıklarını satmak zorunda kaldığı durumlar artacaktır. Bu durumun çocuk yoksulluğu açısından uzun vadeli sonuçları olacaktır. Aynıısı, salgının diğer etkileri bakımından da geçerlidir. Okulların kapalı kalma süresi uzadıkça çocuklar yetişkinliğe sağlıklı bir geçiş yapabilmelerine destek olacak eğitim ve yaşam becerilerinden geri kacaktır. Bağışıklama kampanyalarının askıya alınma süresi uzadıkça çocuk felcini ortadan kaldırmaya ve kızamık salgınlarını yönetmeye yönelik mücadeleler güçleşecek ve maliyetleri artacaktır.

Krize doruk noktasındayken yakalanan çocuklar için, bu durumun etkilerinin yaşamlarını kalıcı olarak değiştirmesi çok olasıdır. Erken çocukluk gelişiminin kritik bir döneminde beslenme, koruma ve uyaranlar bakımından şiddetli yoksunlukla karşılaşan veya uzun süre toksik strese maruz kalan çocukların nörolojik gelişimleri zarar göreceği için hayat boyu sürececek sorunların ortaya çıkması muhtemeldir. Okul dışı kalan çocuklarda hem çocuk evliliği, çocuk işçiliği ve ergen hamileliği riskleri daha yüksek olacak hem de hayat boyu kazanım potansiyelleri çarpıcı bir düşüş gösterecektir. Daha yoğun strese maruz kalınan bu dönemde ailelerin parçalanmasına tanık olan çocukların, iyi olma halini belirleyen destek ve güvenlik duygusunu kaybetmesi riski mevcuttur.

METİN KUTUSU: EBOLA SALGINININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ebola ve COVID-19'un epidemiyolojik özellikleri büyük farklılıklar göstermekle birlikte, yayılımlarını sınırlamak için uygulanan sınırlama ve hafifletme tedbirleri birçok benzerlik barındırmaktadır. Dolayısıyla, Ebola salgını, kamu sağlığıyla ilgili acil durumlar esnasında düşük gelirli ortamlarda ortaya çıkan sosyoekonomik etkiler bakımından ilginç ve güncel bilgiler sunmaktadır.

- > **Okula dönüş:** Sierra Leone'de hayatın ağır ölçüde kesintiye uğradığı köylerde 12-17 yaşındaki kız çocuklarının okula kayıt oranı yüzde 50'den 34'e düşmüştür.²⁵
- > **Sağlık hizmetlerine erişim:** Sierra Leone'de hastane içinde gerçekleşen doğum ve sezaryen sayısı salgın süresince yüzde 20'nin üzerinde düşüş göstermiştir. Bu durum, büyük ölçüde özel ve kâr amacı gütmeyen hastanelerin kapanmış olmasına bağlıdır. Kadınların doğum sonrası dördüncü bakım randevusu sayısı yüzde 27 azalmıştır.²⁶
- > **Bağışıklama:** Liberya'da 1 yaşın altında olup tüm aşıları tamamlanan çocuk oranı salgın öncesi yüzde 73 iken salgın süresince yüzde 36'ya düşmüş, 2015 sonu itibariyle kısmi bir toparlanma göstererek yüzde 53 olmuştur. 5 yaşın altındaki Liberyalı çocuklarda kızamık vakaları, muhtemelen aşı programlarında yaşanan boşluk nedeniyle artış göstermiştir. Salgın öncesinde 12 olan aylık ortalama kızamık vakası sayısı, salgın hemen sonrasında 60'a yükselmiştir.²⁷
- > **Çocuk sağlığı:** Gine'de 45 kamu sağlığı tesisinde gerçekleştirilen bir çalışmada, akut solunum enfeksiyonu için başvuran 5 yaş altı çocuk sayısında Kasım 2013 ile Kasım 2014 arasında hastanelerde yüzde 58, sağlık merkezlerinde ise yüzde 23 düşüş görülmüştür. Aynı dönemde ishal tedavisi için başvuran çocuk sayısı hastanelerde yüzde 60, sağlık merkezlerinde yüzde 25 düşmüştür.²⁸
- > **Çocuk beslenmesi:** Sierra Leone'de Ebola'dan etkilenen bir ilçede şiddetli akut yetersiz beslenme teşhisi konan çocuk sayısı salgın öncesi yüzde 1,5 iken salgından sonra yüzde 3,5'e yükselmiştir.²⁹
- > **Ergen gebelikleri:** Sierra Leone'de 12-17 yaş aralığındaki kız çocuklarının gebe kalma olasılığı, Ebola'dan ağır zarar gören köylerde, daha hafif zarar gören köylere kıyasla yüzde 11 yükselmiştir. Bunun sebebi evlilik dışı gebelikler olmuştur.³⁰
- > **Cinsel şiddet:** Odak gruplarındaki çocukların yüzde 55'i, salgın sırasında veya sonrasında toplulukları içerisinde çocuklara yönelik şiddetin yükseldiğini düşündüklerini ifade etmiştir.³¹
- > **Doğum kaydı:** Liberya'da salgın nedeniyle 70.000 doğumun kayıt altına alınmadığı tahmin edilmektedir; Ocak ve Mayıs 2015 arasında yalnızca 700 çocuğun doğum kaydı yapılmıştır.³²
- > **Bakım verenin kaybı:** En az 16.600 çocuk ebeveyn veya bakım verenlerinden birini kaybederken 3.600 çocuk her iki ebeveynini de kaybetmiştir.³³

25 Bandiera ve ark.,2018

26 Ribacke ve ark., 2016; UNICEF, 2014

27 Wesseh ve ark.,2017

28 Barden-O'Fallon ve ark.,2015

29 Kamara ve ark.,2017

30 Bandiera ve ark.,2018

31 Risso-Gill ve Finnegan,2015

32 UNICEF, 2015

33 UNICEF,2015

4. Riskleri ve etkileri asgariye indirmek için mümkün olan her adımı atmak – Bilgi, dayanışma ve eylem

COVID-19 salgını, dünyanın her yerinde pek çok çocuk açısından yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Yarattığı etkiler, çocuklara yönelik çeşitli Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında dünya çapında elde edilen ilerlemelerin kaybedilmesine sebep olarak ulaşılması hâlihazırda güç olan hedefleri imkânsız kılabilir. Kısacası, bunun olmasına izin veremeyiz.

Bunu önlemek için üç alanda ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir.

- 1. Daha fazla bilgi:** COVID-19'a yönelik ideal müdahalelerden biri de, çok sayıda hayatı kurtarmak için çeşitli risklerin dengelenmesidir. Bu da ancak geliştirdiğimiz modellerin salgının farklı boyutlarını kapsaması halinde mümkün olabilir. Salgının çocukları etkileyen boyutları da bu kapsama dâhildir. Özellikle kız çocukları olmak üzere çocuklar, aileler ve toplumlar üzerindeki etkilerin büyüklüğü ve niteliği hakkındaki verileri hızlı bir şekilde toplamamız gerekmektedir. Bilinmeyenler hakkında daha fazla bilgi edinmemiz gerekmektedir.
- 2. Daha fazla dayanışma:** COVID-19 salgını; yerel toplumlar, bilimsel araştırma cemiyeti ve uluslararası toplumlardaki dayanışmanın gücüne dair bir sınavdır. Çocuklar genellikle, insanlar arasında daha büyük bir birlik duygusunu körükleyebilen, ortak bir neden teşkil etmektedir. Ayrıca, ergenler de bu ruhun yeşertilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Şimdiden tüm dünyada, toplumları içerisinde gönüllü hizmet vererek veya internet üzerinden damgalama, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılıkla mücadele ederek bunu kanıtlayan çok sayıda genç mevcuttur.

Devam etmekte olan çatışma durumları açısından da dayanışma gerekli olup Genel Sekreterliğin küresel ateşkes çağrısına kulak vermek, dünyanın asil mücadelesine, yani COVID-19'a karşı sürdürülen mücadeleye karşı bir araya gelmesini sağlayacaktır.

- 3. Daha fazla eylem:** Tüm dünyada hükümetler salgını sınırlamak ve hafifletmek için geniş önlemler almaktadır. Bazı hükümetlerin hâlihazırda benimsemiş olduğu en iyi uygulamaları esas alarak, bu eylemlerin yerel koşulları yansıtacak şekilde uyarlanması gerekmektedir. Ayrıca, hem salgın süresince hem de sonrasında çocukların esenliğini güvence altına almak için bu durumun çocuklar üzerindeki istenmeyen etkileriyle mücadele etmek için ek önlemler alınmalıdır.

Bu bağlamda, hükümetler ve ortaklar, bu krizin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin asgari düzeye indirilmesine yardımcı olmak için aşağıdaki tedbirleri göz önünde bulundurmalıdır:

- > Çocukları şiddetli yoksulluktan korumaya yönelik basit ve faydası kanıtlanmış bir araç olan **kapsayıcı çocuk yardımları vasıtasıyla ailelere yönelik sosyal yardımların derhal hayata geçirilmesi veya varsa yaygınlaştırılması.**
- > Çocukları olası bir gıda güvenliği krizinden korumak için **gıda tedarik zincirleri ve yerel gıda pazarlarının acilen güvence altına alınması.**

- > Özellikle kentsel alanlardaki düşük gelirli ortamlar, mülteci yerleşimleri ve devam eden çatışmaların etkisi altındaki yerler başta olmak üzere, önlem alınmadığı takdirde salgının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin şiddetlenmesine neden olacak bölgelerde **standart fiziksel mesafe ve karantina stratejilerinde acilen gerekli düzenlemelerin yapılması**. Bu düzenlemeler ortama bağlı olmakla birlikte, yapılacak müdahalelerin (test, fiziksel mesafe, temasların izinin sürülmesi, kamusal hijyen, hareket kısıtlamaları) her bir ortamın özelliklerini, kapasitesini ve kaynaklarını göz önünde bulundurmasını sağlamak önemlidir.
- > **Eşit erişime özel önem göstermek suretiyle, çocuk merkezli hizmetlerin sürdürülmesine öncelik verilmesi**. Bu hizmetler kapsamında şunlar yer almaktadır: okullaştırma, beslenme programları, anne ve yenidoğan bakımı, bağışıklama hizmetleri, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri, HIV tedavisi, ruh sağlığı ve psikososyal hizmetler, doğum kaydı, toplum temelli çocuk koruma programları ve engelli ve istismar mağduru çocuklar da dâhil olmak üzere, bakıma ihtiyaç duyan çocuklara yönelik özel tamamlayıcı vaka yönetimi. Salgınlar sırasında, özellikle hâlihazırda insani bir krizle karşı karşıya olan ülkelerde hizmetlerin sürekliliğinin sağlanması için politika yapıcı mercilerin bu salgın kapsamında öğrenilenleri bir fırsata çevirmek için aşağıdaki hususları göz önünde bulundurması gerekir:
 - Çocukları şiddet, istismar ve sömürden korumak ve temel çocuk koruma hizmetlerini zaruri hizmetler olarak sınıflandırmak;
 - Gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kişiler ve hareket halindeki çocuklara yönelik hizmetler de dâhil olmak üzere, yetersiz kalan hizmet sunum yaklaşımlarını dönüştürmek;
 - Eğitimi destekleyen genişbant erişim ve dijital kamu mallarına yatırım yaparak değişim sağlamak, bu yatırımları tamamlayacak şekilde, çocukların internet üzerindeki mahremiyetini, verilerinin korunmasını ve güvenliğini sağlayan dijital okuryazarlığa ve düzenlemelere yatırım yapmak.

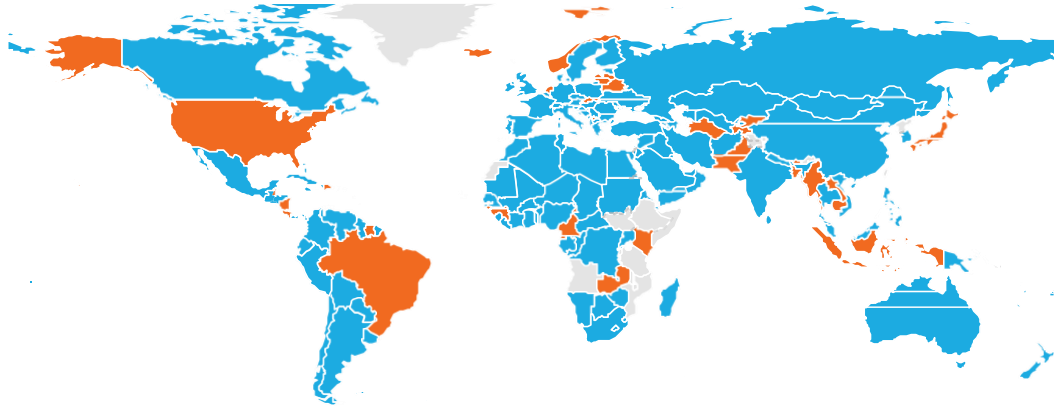
Ayrıca çocukları çevrimiçi cinsel sömürü ve istismardan ve internet üzerindeki diğer zararlardan korumaya yönelik daha dinamik tedbirler almak;

- > Bir sonraki krize karşı daha dayanıklı ve uyarlabilir hizmet tedarik sistemleri inşa etmek;
- > Okulların kapalı olduğu sürede hükümetlerin eşit eğitim imkânlarını geliştirip yaygınlaştırmasına destek olan COVID-19 Küresel Eğitim Koalisyonu gibi inisiyatiflerle ortaklık kurmak suretiyle, süreci diğer paydaşlarla birlikte deneyimlemek.
 - > Göçmenler, yerinden edilmişler, mülteciler, azınlıklar, gecekondu yerleşimlerinde yaşayanlar, engeli olan çocuklar, mülteci yerleşimlerinde yaşayan çocuklar ve kurum bakımındaki çocuklar da dahil olmak üzere **kırılgan çocuklar için belirli koruma tedbirleri almak**. Bunlar COVID-19'a ilişkin yönetmelikleri ihlal ettikleri için çocukların yakalanmasının veya alıkonulmasının yasaklanmasını, yakalanan veya alıkonulan herhangi bir çocuğun derhal ailesinin yanına döndürülmesini ve mümkün olan durumlarda alıkonulan çocukların serbest bırakılmasını kapsamalıdır.
- > **Ebeveynlere ve bakım verenlere uygulamalı destek sağlamak**. Bu kapsamda, ailelere çocuklarıyla salgın hakkında nasıl konuşacakları, kendilerinin ve çocuklarının ruh sağlığını nasıl koruyacakları hakkında bilgi verilebilir ve çocuklarının öğrenmesini desteklemeye yönelik yardımcı araçlar sunulabilir.
- > **Sokağa çıkma yasakları esnetildikçe çocuk hizmetlerinin eski haline döndürülmesini önceliklendirmek**
- > **Çocukların, ergenlerin ve gençlerin COVID-19 testine, tedavisine ve aşılarna**, bunlar mevcut olduğu ölçüde **erişimlerini sağlamak**

BM YARDIM ETMEK İÇİN NELER YAPIYOR?

- > Salgına müdahalenin bütün yönlerine ilişkin politika desteği ve yönlendirici rehberlik
- > Çocuk merkezli hizmetlerin devam ettirilmesi ve virüsün, hastalığı önleme ve etkisini hafifletme tedbirlerinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için program tasarlama
- > Salgın sırasında çocuk haklarına riayet edilmesi ve çocukların esenliğinin sağlanması konusunda politika yapımcıları ve vatandaşları eğitmek için savunuculuk ve kamuoyu bilgilendirmesi
- > Özellikle en kırılgan çocuklara odaklanmak suretiyle çocukların durumunun ve ihtiyaç duydukları hizmetlerin takibi
- > Çocuklar için, hem COVID-19 ile ilgili hem de diğer önemli malzemelerin küresel tedariki

COVID-19 nedeniyle uygulanan ulusal sokağa çıkma yasakları – Küresel Görünüm

● Evet ● Bilinmiyor ● Hayır

📄 Verileri indirin

Kaynak: UNICEF Rapid Situation Tracking for COVID-19 Socioeconomic Impacts and ACAPS (COVID-19 Sosyoekonomik Etkileri ve ACAPS için UNICEF Hızlı Durum İzlemesi)

Bu haritada kullanılan sınırlar, isimler ve ifadeler; Birleşmiş Milletler'in resmi onayına ya da kabulüne işaret etmez.

Sonuç

Bu tür bir kriz daha önce görülmemiştir ve dünyadaki tüm çocukların hakları, güvenlikleri ve gelişimleri açısından çok büyük bir risk teşkil etmektedir. Bu riskler ancak çocuklar ve insanlık için küresel çapta daha önce görülmemiş bir dayanışma örneğinin hayata geçirilmesi ile en aza indirilebilir.

Bilgi, dayanışma ve eylemden oluşan üç alanda ilerleme kaydetmek için birlikte alışmalız. Bu salgın bize sadece onu yenmek için bir fırsat sunmakla kalmıyor, aynı zamanda genç nesilleri yetiştirme ve onlara yatırım yapma biçimlerimizi de şekillendirme olanağı veriyor. Ancak, hemen şimdi, kararlı bir biçimde ve çok geniş ölçekte harekete geçmemiz gerekiyor. Karşı karşıya olduğumuz geçici bir kriz değil, bütün dünya çocukları ve dünyanın geleceği için açık bir uyarıdır.